

چرا هنوز هم قیامت را نادیده می‌گیری؟

احمد عدالتیان ادر ادامه مرور سوره‌های کوچک قرآن کریم، آیات ۵ تا ۸ سوره مبارک تین(انجیر) را باهم تلاوت می‌کنیم که خداوند متعال می‌فرماید: «ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ: إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ، فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدَ بِالذِّينِ: أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ: سپس او را به پایین‌ترین مرحله بازگردانیم؛ مگر کسانی که ایمان آوردند و کارهای نیک انجام دادند که برای آنان پاداشی قطع ناشدنی و همیشگی است. پس بعد از این، چه چیز سبب می‌شود قیامت را تکذیب کنی؟ آیا خداپهترین حکم‌کنندگان نیست؟» در بخش اول این سوره، خداوند متعال به چهار موضوع(انجیر، زیتون، طور سینا، شهر امن) قسم یاد می‌کند که انسان را به بهترین صورت آفریده است و در بخش دوم می‌فرماید که گروهی از انسان‌ها با وجود آفرینش بی‌نقصشان، از فطرت اولیه الهی که خداوند در نهاد هر بشری قرار داده است، فاصله می‌گیرند. خود را در پست‌ترین جایگاه‌ها قرار می‌دهند و گرفتار شقاوت و عذاب می‌شوند.

این آیات تأکید می‌کند که انسان در اصل خلقتش دارای پستی نیست و سقوط او در طول مراحل زندگی واقع می‌شود. ایمان، عامل دوری از هرگونه پستی و نزول است و درکنار عمل صالح، انسان را به پاداشی دائمی و همیشگی می‌رساند. اما انسان باهمز قیامت را درنظر نمی‌گیرد و او که برترین مخلوق است، سقوطش نیز از همه موجودات، پست‌تر خواهد بود. در پایان یادآوری می‌کنیم که خداوند بر آغاز و فرجام انسان حاکم است، خالق اوست و هرگونه بخواهد، حق دارد با مخلوقش رفتار کند. اماوبراساس عدل، حکم می‌کند و بهترین داوران است.

مشاوره

تصمیم‌هایت را به بند بکش!

علیرضا وکیلی/حتما برای شما هم پیش آمده است که در لحظاتی، سرشار از انگیزه، تصمیم‌های بزرگی گرفته‌اید، قرار گذاشته‌اید اخلاقان را با خانواده اصلاح کنید، سرخیزش شوید، بدهی‌ها را مدیریت کنید یا یک کار خیر ماندگار انجام دهید. مدتی بااین تصویر زیبا در ذهن زندگی می‌کنید. اما چند هفته بعد، می‌بینید که هیچ چیز تغییر نکرده است. جریان روزمره زندگی آن قدر شلوغ و بی‌رحم است که تمام آن تصمیم‌های خوب را می‌بلعد. این روزها زیاد می‌شنویم که «فقط به هدف هایت، فکر و آن‌ها را تجسم کن تا اتفاق بیفتند». اما واقعیت این است که ذهن انسان فریبکارتر از این حرف‌هاست. روان‌شناسی شناختی به ما می‌گوید تا وقتی تصمیمی مكتوب نشود، مغز برای آن تعهد اجرایی قائل نیست؛ رؤیا در ذهن، احساس رضایت کاذب ایجاد می‌کند، بدون اینکه قدمی برایش برداشته باشیم.

دین ما دین خیال‌پردازی و آرزویابی نیست، دین عمل و ثبت و انضباط است. پیامبر اکرم (ص) قرن‌ها پیش، این لغزش ذهن را درمان کردند و فرمودند: «قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابَةِ» دانش و آگاهی را با نوشتن به بند بکشید و مهار کنید، تصمیم‌های خوب شما هم بارقه‌هایی از عقل و آگاهی‌اند، اگر با نوشتن مهارشان نکنید، فرار می‌کنند. خداوند، بزرگ‌ترین و طولانی‌ترین آیه قرآن (آیه ۲۸۲ سوره بقره) را به موضوع «نوشتن و ثبت کردن» تعهدات، اختصاص داده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَذَكَّرْتُمْ بَدْنِكُمْ إِلَىٰ أَحَدٍ مِّنْكُمْ فَأُكْتُبُوهُ». پیام عمیق این توجه قرآنی به ثبت، این است که امور مهم نباید به یاد فراموشی ذهن سپرده شوند. انسان مؤمن، برای بندگی و پیشرفت، نظم دارد نه توهم پیشرفت.

حالا چه‌کار کنیم؟

اول، همین امشب یک دفترچه یادداشت مشخص بردار و سه کار ناتمام یا تصمیمی را که ماه‌هاست فقط در سرتان می‌چرخند، کلمه به‌کلمه بنویسید. نگذارید ثبت خوب در فضای مه‌آلود فکر بماند. دوم، نوشتن را به قدم‌های خیلی کوچک روزانه متصل کنید، مثلا به جای «می‌خواهم آدم صبورت‌ری باشم»، بنویسید: «فردا اگر در ترافیک یا خانه عصبانی شدم، قبل از هر حرفی سه ثانیه سکوت می‌کنم، سوم، سنت اسلامی «محاسبه نفس» را با قلم همراه کنید. امام کاظم(ع) فرمودند: «کسی که هر روز خودش را حساب‌رسی نکند، از ما نیست.» شب‌ها دو دقیقه بنویسید که کدام تصمیم درست را اجرا کردید و کجا غفلت شد.

نوشتن، نقطه پایان دادن به توهم و آغاز بندگی و عمل واقعی است. تصمیم‌های بزرگ تا وقتی فقط در سر ما می‌چرخند، رؤیا هستند. وقتی به روی کاغذ آمدند، تبدیل به عهد می‌شوند و خدا عهد‌نگدان مخلص و اهل عملش را بی‌پاسخ نمی‌گذارد.

آداب زیارت

فضیلت عتبه‌بوسی از نگاه

آیت‌الله‌العظمی بهجت(ره)

حسین ابراهیمی/ حال عاشقان اهل بیت (ع) و روش آنان در زیارت، گاهی شگفت‌انگیز است. آنان برای هر چیزی که منسوب به امام(ع) باشد، احترام قائل‌اند و گاه خاک پای زائران و حتی خاک کفش زائران را برای تبرک بر سروصورت می‌کشند. در میان علمای بزرگ، مرحوم آیت‌الله‌العظمی بهجت(ره) جزو کسانی است که در عرفان و سلوک، زیانزد خاص وعام بود. ایشان در دوران اقامت در قم، هر بامداد به زیارت حرم حضرت معصومه(ص) مشرف می‌شد و چون به مشهد می‌آمد، نیز با روشی ویژه و ثابت، هر روز به زیارت حرم امام هشتم(ع) می‌شتافت. یکی از عادات اولیه در زیارت، بهره گرفتن از ساعت سحر است، ساعتی که خود اسراری بسیار برای اولیای خدا دارد.

در احوال زیارتی آیت‌الله بهجت نقل شده است که ایشان به بوسیدن درودپیوار حرم و به اصطلاح «عتبه‌بوسی» اهتمام ویژه‌ای داشت. یکی از نزدیکانشان نقل می‌کند، یک بار در حرم امام رضا(ع) همراه ایشان بودم، به آخرین در که رسیدیم -از آنجا ضریح پیدا بود- آقا خم شدند، خود را روی زمین انداختند و زمین را بوسیدند. من نگران شدم که نکند آقا زیر دست‌وپا بیفتند.

همچنین از خود ایشان نقل شده است:

«مسلمانان در شان اهل بیت(ع) در غایت اختلاف‌اند، چنان‌که درباره قرآن نیز چنین‌اند. برخی چنان ضعیف‌اند که در بوسیدن ضریح آنان، شک و اعتراض دارند. آقایی ظاهرا به مرحوم شیخ انصاری که حرم یا ضریح را بوسید، اعتراض کرد که: «آقا، شما هم؟»

برعکس، مرحوم دربندی به ایشان گفت: «آقا، کار شما برای مردم حجت است؛ وقتی به حرم می‌روید، ضریح حضرت ابوالفضل(ع) را بوسید.» شیخ در پاسخ گفت: «عتبه درب رامی‌بوسم که گردو خاک پای زوار است!» در یکی از زیارات حضرت سیدالشهدا(ع) آمده است: «مَنْ قَبِلَ الطَّرِيعَ مِنْ أَتْبَعِ جَوَانِبِهِ، سَبَسَ ضَرِيعَ رَاجِزٍ جَهَارَسُو بِيُوسَ».

آنچه در اینجا برای ما موضوعیت دارد و معنای عیان این عمل برای ماست، این است که روش اولیا در حرم اهل بیت(ع)، نمایانگر نهایت تواضع و نهایت احترام به این خاندان مکرم است و اینکه هر آنچه به آن ذوات نورانی منسوب باشد، مقدس و ارجمند می‌شمارند. باشد که ما نیز با همین روش و سلوک، در این درگاه ارج و مقامی بیابیم؛ ان‌شاءالله!

شکر

شماره ۲۹
۲۹ بهمن‌ماه ۱۴۰۵
۴شنبه

SHAHIRANEWS.IR

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

۱۴

نسخه امام هشتم(ع) برای گره‌گشایی از چالش‌ها و اصطکاک‌های روابط جمعی

در سایه امام رئوف؛ پناه هم باشیم

آمنه مستقیمي/اینکه امام رضا(ع) میهمان مال‌برائی‌ها هستند، درکنار برکات بی‌پایانی که دائم در معرض نسیم آن قرار داریم، فرصتی به ما می‌دهد تا با زیارت آن امام همام و تأمل در سبک زندگی ایشان، به قدر توان، خود را به حضرت شبیه‌کنیم و با زندگی به سبک خورشید، بهشت این‌زمینی را تجربه کنیم. چهارشنبه‌های امام رضایی فرصتی است تا با مرور جلوه‌های مختلف سیره ثامن الحجج(ع)، در این فضا تنفس کنیم.

گزارش

بخش حیاتی اخلاق در اسلام

از مهم‌ترین بخش‌های اخلاق در اسلام، اخلاق اجتماعی است که به ارتباط با دیگران و زندگی جمعی انسان‌ها اختصاص دارد و آدابی را بیان می‌کند که عمل به آن‌ها، نه تنها زندگی اجتماعی ما را از چالش دور می‌کند، بلکه به رشد و تعالی فردی‌مان نیز کمک می‌کند؛ چراکه یکی از روابط مهم چهارگانه انسانی، ارتباط با دیگران در بستر اجتماع است. از این‌رو بسیاری از صفات پسندیده و نیکو و درمقابل صفات ناپسند و نگوهش‌شده در دایره این اخلاق قرار می‌گیرند. ائمه(ع) با توجه به اهمیت این موضوع، هم به رعایت این اخلاق و هم مؤلفه‌ها و کیفیت آن توصیه کرده‌اند.

آراسته در جمع حاضر شویم

سیره امام رضا(ع) از مهم‌ترین تجلیات اخلاق اجتماعی در اسلام است که مشمول مرور زمان نشده است و نه فقط در زمان حیات مبارک حضرت، بلکه در طول تاریخ به‌ویژه امروز که دایره ارتباطات انسانی از طرفی گسترده و به سوی دیگر پیچیده شده، بسیار کارآمد و گره‌گشاست. از جلوه‌های مهم این اخلاق در رفتار و سبک زندگی حضرت ثامن الحجج(ع)، آراستگی و حضور با ظاهر آراسته در جمع و جامعه است؛ چنان‌که می‌فرمودند: «نظافت و پاکیزگی از اخلاق پیامبران است.» ایشان در مذمت بی‌توجهی به آراستگی ظاهری نیز می‌فرمایند: «خداوند بزرگ، زیبایی و آراستگی را دوست دارد و فقر و فقرنمایی را دشمن می‌دارد.» (بحارالانوار، ج ۷۹، ص ۳۴)

اهانت ممنوع!

بسیاری از اختلافات و درگیری‌هایی که با آن‌ها مواجه می‌شویم و گاه حتی پای ما را به دادگاه یا عرصه اتفاقات تلخی مثل طلاق و قطع رابطه در عرصه خانوادگی می‌کشاند. ناشی از رعایت نکردن اخلاق در تعاملات است. «ابراهیم‌بن عباس» درباره اخلاق در سیره امام رضا(ع) می‌گوید: «هرگز ندیدم آن حضرت، باسخن خود در حق کسی جفا کند (و مورد اهانت و آزار قرار دهد) یا کلام کسی را قبل از آنکه پایان یابد، قطع کند. نیاز نیازمندان را برآورده می‌ساخت و هرگز حاجت‌مندی را که توان انجام حاجت او را داشت، رد نمی‌کرد.»

با مردم، نیکو رفتار کنیم

به گفته ابراهیم‌بن عباس «حضرت علی بن موسی‌الرضا(ع) هرگز پای خود را نزد دیگران دراز نمی‌کرد و هرگز در حضور دیگران به چیزی تکیه نمی‌داد و هرگز ندیدم غلامان و خدمه خود را دشنام دهد و ندیدم که در جمع، با صدای بلند بخندد، بلکه خنده‌اش تبسم بود. وقتی سفره پهن می‌کرد، بردگان و خدمه و حتی دربان‌ها و نگهبانان نیز با او بر سر سفره می‌نشستند. خواشش کم بود و کارهای نیک و صدقه‌های ینهانی فراوانی داشت و بیشتر آن‌ها را در شب‌تار انجام می‌داد (تا مبادا کسی خجالت بکشد یا او را بشناسد) هرکه گمان کند مثل او را (در غیر اهل بیت(ع)) در فضایل دیده است، او را تصدیق نکن!» (بحارالانوار، ج ۴۹، ص ۹۰) اگر در این جزئیات رفتاری که اغلب در تعامل با دیگران فراموش‌شان می‌کنیم، از امام رضا(ع) الگو بگیریم و رعایت کنیم، خیلی از کدورت‌ها و دلخوری‌ها هرگز پیش نمی‌آید.

با سکوت، محبت‌ها را جلب کنیم

چه بسیار کدورت‌ها و دلخوری‌ها که بر اثر حرف‌های نابجا پیش آمده و سبب قهر، دوری و قطع روابط شده است، در حالی‌که با سکوت و نزدن هر حرفی و بجا سخن گفتن، می‌توان از وقوع آن‌ها جلوگیری کرد. این همان توصیه عالم آل رسول(ص) است که خود نیز آن را رعایت می‌کردند. امام رضا(ع) در کلامی حکمت‌آمیز به ارزش سکوت پرداختند و سه اثر از آثار مهم آن را بیان کردند و فرمودند: «سکوت یکی از درهای حکمت و عامل جلب محبت و دلیل و راهنمای تمام خیرات است.» (کافی، ج ۲، ص ۱۱۳) اگر کمتر حرف بزنیم، کمتر گناه می‌کنیم و بسیاری از پرورده‌های کشمکش‌ها و اختلافات بسته می‌شود. اگر بتوانیم زبان را در اختیار بگیریم، مهم‌ترین قدم را در راه تهذیب نفس برداشته‌ایم.

گفت‌وگو؛ پلی از زبان به قلب‌ها

به نعمت بزرگ بیان اشاره می‌کند و می‌فرماید: «الْزُخْمُ عِلْمُ الْقُرْآنِ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلِمَةَ الْبَيِّنَاتِ.» (سوره مبارک رحمن، آیات ۴ تا ۵)

اگر دل به گفت‌وگویی سازنده بسپاریم، دو رکن اساسی آن را نباید فراموش کنیم؛ گوینده و شنونده. هر کدام که در اجرای وظیفه خود کوتاهی کند، پل ارتباطی خواهد لرزید و پیام به مقصد نخواهد رسید.

نقش شنونده

در بررسی ریشه اختلافات و کدورت‌ها در میان انسان‌ها، به‌وضوح می‌بینیم که بسیاری از ستیزه‌ها، زاییده سوء تفاهمی است که به سادگی قابل پیشگیری بود؛ اگر گوینده از ابهام و پیچیدگی الفاظ دوری می‌کرد و شنونده با دقت بیشتری گوش فرامی‌داد، بسیاری از این ناکامی‌ها رخ نمی‌داد. حضرت علی(ع) به ما می‌آموزد که «عَوْدُ أَذْنِكَ خَيْرٌ مِنَ اسْتِيقَاعِ؛ گوش خود را به شنیدن نیکو و دقیق عادت ده.» (غررالحکم و دررالکلم، جلد یک، صفحه ۲۵۷) یعنی شنیدن درست، نشانه‌ای از احترام و علاقه‌مندی است و از بروز سوء تفاهم‌های ناخواسته جلوگیری می‌کند.

ججت الاسلام والمسلمین سیدعلی پورحسین‌نقی
نویسنده و قلم‌فرهنگی

مسئولیت‌های گوینده

گوینده، محور مهمی در هدایت جریان گفت‌وگوست و دو وظیفه برجسته بر دوش دارد، اولین وظیفه، همان گونه که گفته‌اند، کلمات حامل پیام و احساس‌اند. سخن نرم به هم پیوند می‌دهد و نشان‌دهنده محبت، علاقه و ارادت است. قرآن حکیم نیز می‌فرماید: «وَلَا تَسْتَوِي الْخَسْفَةُ وَلَا السَّيْفَةُ ادْفَعْ بِاللَّيْلِ يَهِ أَخْسَنِ؛ بدی را با نیکی رام کن تا دشمن به دوستی صمیمی مبدل شود.» (سوره مبارک فصلت، آیه ۳۴) و نیز یادآوری می‌کند: «وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا. با مردم به نیکی سخن بگویید.» (سوره مبارک بقره آیه ۸۲)

امام باقر(ع) در تفسیر این آیه می‌فرمایند: «خداوند دشمن لعن و دشنام به مؤمنان است و بر این اساس، گوینده باید پرهیزکار و مهربان باشد.» حضرت علی(ع) هشدار می‌دهد که در قبال سخنانمان، باخواست خواهیم شد و باید جز نیکی نگوییم. دومین وظیفه گوینده، توجه به لحن و آهنگ صداست که در روان‌شناسی ارتباط،

بهترین‌ها را انفاق کنیم

از جلوه‌های مهم، درس آموز و الهام بخشی اخلاق امام رضا(ع)، «سخاوت» است، کم‌شده‌ای که اگر باشد و روابطمان را شکل دهد، بهشت زمینی را برایمان رقم می‌زند. حضرت ثامن الحجج(ع) تلاش می‌کردند فقیر و نیازمندی را ناامید برنگردانند. نقل است: «اگر می‌توانست حاجت نیازمندی را برآورده سازد، هیچ‌گاه او را بی‌پاسخ رد نمی‌کرد.» (عیون اخبارالرضا(ع)، ج ۲، ص ۱۸۴). زمانی که امام(ع) در خراسان بودند، در روز عرفه، تمام اموال خود را به فقرا انفاق کردند. فضل‌بن سهل به ایشان اعتراض و عرض کرد: «این خسارت و زیان است.» حضرت در جواب فرمودند: «بلکه مفید و سودآور است؛ آنچه به عنوان اجر (الهی) یا کرم و بخشش داده‌ای، هرگز خسارت نشمار!» (مناقب ابن شهر آشوب، ج ۴، ص ۳۹۰) و نیز نقل شده است امام رضا(ع) پیوسته هنگام غذا، سینی (یا ظرف بزرگی) را می‌آوردند و کنار سفره می‌گذاشتند (قبل از خوردن) و از بهترین غذاهایی که برای ایشان آورده بودند، داخل آن سینی می‌گذاشتند و دستوری می‌دادند که آن را به نیازمندان بدهند.

دست ناتوان را بگیریم

امام رضا(ع) که به امام رئوف و مهربان شهرت دارند، بر یاری ناتوان تأکید بسیار کرده و فرموده‌اند: «از بهترین نوع صدقه، یاری کردن ناتوان است.» (تحف العقول، ص ۴۴۶) ایشان همچنین می‌فرمایند: «هرکه مسلمان تهی دستی را دیدار کند و متفاوت با سلامی که به ثروتمندان می‌دهد به او سلام دهد، روز قیامت، خداوند را دیدار می‌کند، درحالی‌که خدا بر او خشمگین است.» (عیون اخبارالرضا(ع)، ج ۲، ص ۵۷) بنابراین، انسان تا می‌تواند، باید دستگیر نیازمندان از هر قشر و طبقه‌ای باشد و کوتاهی نکند. در همین راستا امام رضا(ع) در بیانی دیگر، درباره کمک به دیگران می‌فرمایند: «کسی که گره از کار مؤمنی بگشاید و شادش کند، خداوند هم در روز قیامت، کار بسته او را می‌گشاید.» (اصول کافی، ج ۲، ص ۲۰۰)

بسیار مهم شمرده می‌شود. لیخند، نگاه محبت‌آمیز، صدای آرام و روشن، قلب‌ها را به هم نزدیک می‌کند. اما اخم، نگاه سرد و صدای بلند، پل‌ها را ویران می‌سازد. پیامبر اکرم(ص) فرموده‌اند: «إِلَىٰ أَخَاكَ بَوَجهٌ مُنْتَسِيطٌ، برادر دینی‌ات را با چهره گشاده و مهربان ملاقات کن!»

توجه به زمان و مکان

علاوه بر واژه و لحن، گوینده باید به فضای زمانی و مکانی سخنش نیز توجه کند. یک کلام نیکو در جایگاه نامناسب، نتیجه مطلوب نخواهد داشت. بزرگان گفته‌اند، هر سخن، جایی و هر نکته مقامی دارد. پس باید دل به ترازوی زمان و مکان بدهیم تا سخن از دل برآمده، به دل بنشیند. باید در ذهن داشته باشیم که خداوند متعال به مؤمنان سفارش می‌کند: «وَإِغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ، صدای خود را فروکش کن و از فریاد بپرهیز!» (سوره مبارک لقمان، آیه ۱۹)

پیامبر اکرم(ص) نیز توصیه می‌فرمایند که با چهره‌ای باز و لبخندی گشاده با دیگران دیدار کنیم. پس بیاییم به این هنر بزرگ، نگاه ارجمندانه داشته باشیم و واژگانشان را چون گلی زیبا بچینیم و با نغمه‌ای گرم و مهربان، سخن بگوییم. چنین گفت‌وگویی نه تنها دل خودمان را می‌گشاید، بلکه درپچه‌های دل دیگران را نیز به روی ما باز می‌کند.